

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo je v Mariboru,
Ruška cesta, poštni predal 22.
Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22.
Ljubljana VII, Zadrugi dom.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za državo SHS znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameštencev, stane vsaka beseda 50 para, De-
bela tiskana beseda stane 1.— Din. Malih oglasov trgovskega
značaja, stane beseda 1.— Din. V oglašnem delu stane pe-
titna enostolpna vrsta 1.50 D. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 52.

Sreda 26. junija 1929.

Leto IV.

Vojna strast še ni polegla.

Po madridskem zasedanju Društva narodov.

V Madridu so razpravljali v Zvezi narodov o narodnostnem manjšinskem vprašanju. Do zaključka na tej seji niso prišli. Slučaj je pa hotel, da je izšel v angleškem listu Macdonaldov članek o tem vprašanju. Macdonald pravi, da je treba manjšine zaščititi v smislu Wilsonovih načel, ki je rekel, da naj se dovoli premaganim narodom pravica samoodločbe ob sklepanju miru. Pri sklepanju miru se na Wilsonova načela niso ozirali. Macdonald bere v svojem članku sedaj levite vsem državam, ki tega vprašanja v svojem delokrogu niso povoljno rešile, češ, manjšine morajo imeti svobodo razvoja, ne pa, da se jih zatira, potuje, jim jemlje enakopravnost itd.

Francoski socialistični list »Populaire« soglaša z načeli Macdonalda, nasprotno pa meščanski listi, zlasti francoski in italijanski, napadajo Macdonalda, češ, da se vtika v notranje razmere tujih držav, čeprav je tudi to vprašanje svetovnega miru.

Macdonald je napisal sicer članek že več mesecev prej za volilno propagando, ali objavljen je bil šele sedaj. Meščanske stranke to jezi, ker je s tem zopet poudaril eno naravnih pravic narodov.

Zlasti značilno pa je, da tako italijansko kakor francosko časopisje očita, da je bil Macdonald med voj-

no izdajalec domovine, ker je bil proti svetovni vojni in je bil zaradi tega preganjan.

Iz tega zlohotnega očitka Macdonald, ki je tudi med imperialistično vojno bil odločno za mir in sporazum, se jasno kaže prikrita imperialistična vojna bestija, ki hoče zatirati manjšine ter smatra, da je protivnojnito stališče izdajstvo, dasi je za vsakega pametnega človeka jasno, da se dajo tudi najkompliciranejši svetovni in lokalni spori reševati s sporazumom in s poravnanimi, če imajo za to participenti resno voljo.

Macdonald jasno pove, da je vsaka nezadovoljnost, tudi narodnostna, ognjišče sporov in da je ta ognjišča treba odpraviti s tem, da se da prizadetemu nezadovoljnežu svobodo in enakopravnost.

Nasprotniki tega načela pa pravijo, da je teror zdravilo.

Narodnostni sporazum, svoboden razvoj narodov in z njim njegovih manjšin je svetovni problem, ki tvori važno dejstvo v pripravljanju svetovnega miru. Ta problem je svetoven, to ni posezanje v tuje države, ampak le zdravo mišljenje, kako bi položili zopet en kamen k zgradbi svetovnega miru.

Imperialistično meščanstvo tega noče razumeti; mi to razumemo, ker vemo, da so Macdonaldova načela v tem vprašanju prava.

Mednarodni zadrugi dan.

(V nedeljo 7. julija 1929.)

Letos poteka osmo leto, odkar so sklenile zadrugi organizacije praznovati prvo nedeljo v juliju kot splošni zadrugi dan. Praznujejo ga po vsem svetu s shodi, obhodi, veselnicami itd.

Letošnji zadrugi dan je za naše zadrugi organizacije kakor tudi za ostale delavski pokret toliko važnejši, ker se baš sedaj izdelava nov enotni zadrugi zakon, od katerega je mnogo odvisno, v kakem pravcu se bo jugoslovansko zadrugištvo zadržalo. Kakor znano, prevladuje zaenkrat v odločilnih krogih mnenje, da je treba usmeriti delovanje zadrug v svobodno zadrugištvo. Temu stremljenju je treba dati baš na zadrugi dan čim večjega poudarka, ker je tudi znano, da so sile na delu, ki bi hotele zadrugištvo še tudi zakonodajnim potom ločiti v privilegirane in svobodne zadrugi.

Se v enem oziru je letošnje praznovanje zadrugi dne jako važno. Letošnje leto je nekakšen mejnik, ko zadrugi zapuščajo njihovo dosedanje samozadrugi delovanje in prestopajo na pota socialne politike množic. V manifestu mednarodne zadrugi zveze v Londonu, ki ga objavlja zadnja številka »Konzumenta«, je razvideti, da je ta pravica nove poti zadrugištva prišel spontano tako od najvišjih vrhov zadrugi organizacij kakor tudi od spodaj, od ogromne množice članstva.

V Sloveniji je zarezalo na ta pota prvo naše Konzumno društvo za Slovenijo, kateremu je treba priznati veliko odločnost v smeri tega novega razvoja. Parole, ki jih letos izdaja »Kodes«, so že daleč od tistih časov, ko so tako naše zadrugi, kakor vse zadrugi sploh agitirale zgolj na individualno-egoistični čuti. Višek nekdanje agitacije so bila — povračila.

Ne samo, da so privatni podjetniki to parolo že skoro po vseh krajih prevzeli,

temveč tudi splošen razvoj sili zadrugištvo, da nasloni svoje delovanje in svojo agitacijo v višji in popolnejši pravec. Delovni človek je zbujen iz letargije. Ogromni sunki svetovne vojne so ga zbudili. Kakor so bili njegovi občutki prvi trenutek po prebujanju še blodni kaos, tako se njegova miselnost vedno čistejša kristalizira v glavna vprašanja življenja.

Kaj bo z menoj na starost?

Kaj bo z družino v slučaju moje smrti?

Kaj bo z menoj in družino, če postanem brezposeln?

Ako hoče delavsko zadrugištvo sporedno korakati z ostalim delom delavskega pokreta kot njegov bistven in sestavni del, potem mu seveda ne preostane drugega, kakor da tudi ono išče odgovora na zgornja tri vprašanja.

Konzumno društvo za Slovenijo se je v ta vprašanja pravilno poglobilo in nanje tudi pravilno odgovorilo. Ono je sklenilo vsa sila prigrisposodarjenega kapitala usmeriti v to, da se ta tri vprašanja rešijo na korist delovnih množic. Konzumno društvo za Slovenijo je zopet enkrat temeljito dokazalo, da se smatra za del delavskega pokreta. Ono rešuje ista vprašanja kot delavski pokret, le z drugimi sredstvi! In tako je prav!

Že prejšnja leta smo smatrali zadrugi dan kot praznik vsega delavskega razreda. Letos storimo to tem raje, ker vidimo na zastavah našega zadrugiškega pionirja »Kodesa« iste parole, kakor so napisane na naših lastnih. Zato pozivljamo vse prijatelje delavskega pokreta, članstvo vseh delavskih organizacij, naj se v množicah udeleži prireditve zadrugiških organizacij na slavnostni dan in naj hrabro zakliče z nami:

Živelo delavsko zadrugištvo!

Načelo o narodnih manjšinah.

Na madridski konferenci Zveze narodov so mnogo govorili o manjšinskem vprašanju. Do pozitivnih sklepov niso prišli. Značilno je, da je v Zvezi narodov včlanjenih 54 držav in 14 od teh se je doslej obvezalo, izpolnjevati mirovne določbe glede narodnih manjšin. Velesile se za to vprašanje niti ne zmenijo. Nemški delegat dr. Stresemann je zahteval, da se vprašanje reši v prilogi manjšinam.

Povsem drugače je označil manjšinsko vprašanje predsednik francoske vlade Briand, ki je rekel, da pri tem vprašanju ne pride v poštev samo vprašanje pravic manjšin, ampak tudi vprašanje integritete države, ker ima manjšinsko vprašanje za marksizma čisto druge cilje. Nekatere države hočejo same odločati o manjšinah, za druge je vprašanje samo sredstvo za vmešavanje v druge države, da med manjšinami netijo

upornost in nezadovoljnost. S tem se ustvarja iredenta v posameznih državah. Jasno dokazujeta to govora Bethlena in Horthyja. Ali prav Nemčija in Madžarska pred vojno manjšinskega načela nista priznavali.

Po mnenju Brianda je zaščita narodnih manjšin posezanje v suvereniteto držav in ogrožanje miru s pospeševanje iredente.

Glasilu zagrebške inteligence »Slob. Tribuna« odobrava Briandove razloge. Omenja pohvalno tudi znani Macdonaldov članek ter dostavlja, kar je pravilno, da se mora urediti manjšinsko vprašanje brez razlike za vse države po istih principih, če je res potrebno.

Da, je potrebno. Napačno pa je naziranje Brianda in sploh vseh tistih krogov, ki se tega vprašanja boje zaradi iredente in integritete držav. V današnjih razmerah, ko države ne dajo narodu in manjšinam ne politične, ne kulturne in ne gospodarske svobode, je na Briandovi trditvi nekaj resnice. Toda vzrok iredente in pasivnosti ne tiči v manjšinah, ki hočejo uživati svobodo in se razvijati, ampak v metodah vladanja, ki si prisvajajo pravico, zatirati individualnost in gospodarski razvoj manjšin. Če ima manjšina v državi enake svoboščine in enako možnost udejstvovanja kakor vsi

drugi državljani z ozirom na svojo individualnost, nima nobenega vzroka za ogrožanje miru ne v državi in ne zunaj nje. Nezadovoljnost in iskanje tuje pomoči se pojavlja notorično le tam, kjer del prebivalstva preveč občuti krivice in nasilstvo.

Manjšinsko vprašanje je trd oreh v Zvezi narodov, ker se večina držav boji soodločevanja drugih držav v njih notranjih zadevah, dasi v interesu človeške družbe. Zlasti so tukaj prizadete velike kolonijalne države, ki ravnaajo s tujimi narodi kakor s sužnji. Manjšine se imajo sicer pravico pritoževati pri Zvezi narodov proti krivicam, toda o teh pritožbah se samo poroča prizadetim strankam, pa je stvar gotova.

Manjšinsko vprašanje bo rešeno šele takrat, če se uveljavi povsod enakopravnost za manjšine in če prevzame nad državami kontrolo boljša Zveza narodov. Ali danes gospodje v Zvezi narodov tega ne marajo, ker bi morali sami sebi dati neprijetno maršruto.

To nam dokazuje, da živi med državami močan imperialistični duh, ki jim brani opustiti diktaturo in krivice, zaradi katerih se ravno zbujata hrepenenje po pravici in svobodi.

To hrepenenje po svobodi in pravicah imenujejo imperialisti iredento.

Ratifikacija trgovske pogodbe z Albanijo.

Za mir in gospodarsko zblizanje na Balkanu.

Pred nekaj dnevi je bila ratificirana trgovska pogodba med Jugoslavijo in Albanijo. Po polnih treh letih zapletenih odnosov je to prvi korak stika in tudi zblizanja med obema državama. Dogodka ni treba precejevati, ali tudi ne prezreti priliko, da poudarimo, kako bi bil sporazum in gospodarsko sodelovanje med nami in Albanijo neprecenljive vrednosti za obe deželi. Zlasti bi imeli od normalnih trgovskih vezi koristi mnogi obrtni centri južne Srbije, kakor tudi vsa naša industrija, ki po naravi gravitira tja doli proti jugovzhodu. Albanija dobi v Jugoslaviji svojo najprirodnejšo gospodarsko zvezo, ker jugoslovanska industrija in nje izdelki prej odgovarjajo prilikam in potrebam Albanije, kakor produkti katerekoli dežele. Poleg tega je važen moment: transport in pro-

met z blagom. Najkrajši in najcenejši transport med našo državo in Albanijo je zaradi tega, ker obstoje jako stare in najkrajše zveze, ki so že od nekdanj vezale centre Balkana z morjem ter so tudi dalmatin. pristanišča v stalni zvezi z Dračem in Valono. Albanija je kraška zemlja, ki je navezana na uvoz žita. Agrarna Jugoslavija s svojimi poljedelskimi pridelki pa lahko reši problem glada v Albaniji, ki je za Albanijo vsako leto aktualen.

Ugotavljamo z zadovoljstvom ta korak resnega zblizanja med nami in Albanijo, in sicer tembolj, ker se s takimi normalnimi odnosi utrjuje mir na Balkanu, in ker se s tem, kar smo že večkrat naglašali, odpirajo vrata našemu domačemu gospodarstvu preko sosedov na bližnji vzhod.

»Rad. Nov.«

Potrebno razčiščenje!

O socializmu, veri in cerkvi.

Diskusija v našem listu o pomeni, oziroma odnosu marksizma in socialne demokracije do vere (religije), je vsekakor zelo razveseljiv pojav, čeprav doslej še ni mogla po svojih prispevkih privedi do zadovoljivega končnega zaključka, kajti obe struji, ki sta si v tej diskusiji dokazovali upravičenost, odnosno logičnost svojih izvajanj, sta, dasi obe citirajoči vidne in znanstvene utemeljitelje razrednih nazorov družbe, ostali na svojem starem in diametralnem si nasprotju. K potrebnemu razčiščenju, ki mora nastati po tej diskusiji, pa je vsekakor treba opozoriti predvsem na nekatera dejstva in šele potem soditi, kdo od obeh ima prav. Sami citati zlasti Karla Marxa stvari ne bodo razčistili, ker imamo izkušnje, da se je Marxa na prav različne načine citiralo in komentiralo.

Poglejmo najprej stališče obeh struj. Prva struja smatra verski moment za privatno stvar. Tudi verni ljudje so in naj bodo člani delavske-

ga socialističnega gibanja. Verski moment je neodvisen od bistvenosti in nujnosti zahtev razredno-ekonomskega programa delavcev. — Druga struja je ateistično (brezbožno) orientirana, odklanja verski (religiozen) princip in smatra pristaše religij za duševno omejene. Samo ateisti morejo tvoriti razredno-zavedno gibanje proletarijata!

Želja je, da ima naša diskusija predvsem namen razjasniti med seboj one pojme, ki so že celo desetletje rak-rana v našem gibanju in ki že toliko let zavirajo normalni razvoj socialne demokracije v Sloveniji. In v tem prepričanju, ko imamo za seboj bratomorne boje vseh pol-, nad- in marksistično prosmatranih programov bivših delavskih strank, se moramo energično postaviti k razjasnitvi in v teh vprašanjih odnosa pristašev različnih in tudi verskih nazorov delavcev, ki imajo po svojem razrednem redu stati v vrstah socialne demokracije, osvoboditi stališče, ki so ga že pred deset-

letji osvojile danes velike socialne demokracije v različnih državah Evrope. Preko teh dejstev ne smemo in ne moremo iti!

Vprašanje, ki ga s tem načenjam, ni komplicirano. Še večjo enostavnost pa mu daje znano geslo: Proletarci vseh dežel, združite se! Vsak delavec danes čuti nujnost tega gesla in tudi kmet, ki ga razvoj družbe tira do gotovega spoznanja, vidi v tem geslu tudi zase rešitev. Je to vprašanje čisto **družabno** vprašanje proletarca-delavca in kmeta in vprašanje njegovega razmerja do gospodarja-kapitalista in veleposestnika. Oba dva vesta, da jima **solidarnost** nudi močno oporo, ako zavest enega kot drugega doseže stopnjo, ki mu narekuje: močan si, zahtevaj, ali pripori si!

To gibanje je v tej dobi kapitalizma in industrializacije dobilo nov, moremo reči tudi, pospešen tek. Življenski boj se je poostрил, ker je množica narasla in ker je zavest solidarnosti pojačala njeno moč. Karl Marks, utemeljitelj marksizma, je to analiziral, favoriziral načelo majoritete in **pokazal s tem proletarijatu, da ima pravico do produktivnih sredstev**. — Kot se razvija vsaka znanost, tako je v tem napredoval tudi marksizem. Novejši družabni razvoj je pokazal, da je na eni strani proletarijat že siloma vzel pravico do produktivnih sredstev in uvedel diktaturo nad kapitalističnim razredom, na drugi strani pa vidimo, da je proletarijat z organizacijo prisilil meščanstvo, da je proletarijat priznalo, mu v socialni politiki priznalo njegove zahteve in s tem določilo pota normalnega in bolj človeškega razvoja. Prva pot se zrcali v komunizmu in diktaturi, druga pot pa v socialni demokraciji za mirno in človeško sožitje človeštva.

In sedaj razlikujmo!

Naše stališče je proti diktaturi enega kakor drugega razreda. Mi

smo za socialno, to je **družabno** demokracijo. Delavski razred ima pravico do odločanja v javnem življenju, mora biti odločujoča komponenta v gospodarstvu in ima meriti odnose do nasprotnih, posedujočih razredov po svoji moči. V zavesti, da smo **ljudje**, smatramo vojno za nečloveško obračunavanje, podobno živalskim instinktom in odklanjamo vsled tega vojno, kakor tudi diktature razredov. To stališče socialnih demokracij je obče človeško in proletarijat, ki ima v tej družbi večino, ima v smislu razvoja družbe in obstoječih razmer, a s sodelovanjem vseh proletarcev brez ozira na vero, narodnost, na narodnostno ali versko navdahnjenost, v družbi uveljaviti svoja človečanska načela in s tem priboriti proletarijatu v socialnem, gospodarskem, kakor tudi v političnem pogledu pravice, ki si jih laste na njegovo škodo drugi razredi.

Vero in narodnost ter nacionalizem je zato smatrati vsakemu socialnemu demokratu za privatno zadevo, ker sledi, da v socialni demokraciji ni iskati posebnega nazora ateistov (brezbožcev), ali vernikov, religioznih ljudi. Socialna demokracija je v bistvu politična formula za izhod proletarijata iz socialnega suženjstva do one človeške stopnje, ki proletarijatu v družbi gre, do enakopravnosti. Gospodarsko-razredni interes proletarijata je torej **bistvo** tega razrednega boja. Zgodovina pa prav tako uči, da religiozni in prav tako narodnostni moment v tem boju nista igrala odločilne vloge, ker je smatrati obadva **momenta le kot ne-bistveni komponenti proletarčevega mišljenja** v boju za socialne pravice.

To, kar že imamo pri nas, je torej tembolj usmeriti po tej rešitvi, kajti dejstvo je, da je prav to povzročilo ugled in moč inozemskim socialnim demokracijam.

Franjo Aleš.

Pogovor dveh konj po dirki.

Po sportnih poročilih posnemamo naslednjo bajko:

»Ti, šimel, zakaj dopuščaš, da ti čepi za tilnikom grbašta pisana opica, te zbada z ostrim železom pod rebra in pretepa z bičem skoro do smrti?«

»Ljubi pram, ne vprašuj tako nemumno. To vendar mora biti tako!«

»Zakaj?«

»Zato. Sveta naša dolžnost je, da žrtvujemo vse: pljuča, srce, mišice in živce boju in zmagi. To mora biti geslo konja!«

»Zakaj se moramo boriti in zmagati?«

»Prvič zaradi nagrade, drugič zaradi časti.«

»Ali teh ne prejemamo mi, ampak naši lastniki.«

»Zato nas pa lastnik prijazno potrepja po plečih, če smo bili pridni. O, kako prijetno dene to zvestim konjskim plečam!«

»In kaj si misliš, če ti pri dirki poiemlje sapa, da že več ne moreš dalje, ali da se utegneš zgruditi in poginuti na mestu?«

»Tedad si mislim: Vzdržati treba! In da morem vzdržati, mi »pomaga« lastnik z ostrogami in bičem.«

»Ali nisi nikdar mislil na to, kako bi se jezdeca otresel?«

»Nikdar! Kako moreš kaj takega vprašati? S srcem in kopitom sem vdan lastniku in dirki!«

»Fuj, čveteronoga žival... v tebi je nekaj človeške duše!«

Šimel se umakne razjarjenemu pramu in vzdihne: »Boljševik!«

Dnevne novice.

Velik napredek avstrijskih socialnih demokratov. Avstrijska socialna demokratska stranka je izdala tiskano letno poročilo za leto 1928. Iz poročila je razvidno, da je štela stranka koncem leta 713.834 članov napram 669.586 članom koncem leta 1927. Prirastek leta 1928 znaša torej 44.248, od teh 26.079 žensk, kar zelo povišuje zavestno kvaliteto avstrijskih žen. Iz tega je razvidno, da vsa gornjeavstrijska buržuazija fašizma stranki ne more škodovati, nasprotno, privaja v njeno okrilje vedno več do sedaj indiferentnih ljudskih mas. Absolutno največji prirastek s 29.670 novimi člani beleži Dunaj, ki je štel koncem leta 267.731 moških in 149.616 ženskih članov, tako, da je na Dunaju vsak četrti prebivalec politično organiziran pri socialistih. Na prirastku so udeležene vse ostale zvezne dežele razen Burgenlanda, ki kaže neznamenit padec. Relativno najvišji prirastek izkazuje Koroška.

Zveza narodov in manjšine. V »Prager Presse« je objavil znani francoski publicist J. Sauerwein daljši članek o manjšinskem vprašanju ter prihaja do zaključka, da bi smela priti avtoriteta države do veljave samo v političnem področju. Vse drugo, kultura, mišljenje, čustvo se mora iz avtoritete izključiti. Fašistična doktrina je mogoča le v Italiji. Za srednjo Evropo bi bila taka doktrina nesreča. Polagoma se bo moralo tudi priti do tega, da potrebujejo narodi gospodarsko svobodo. Čim bo človeštvo sadove svojega dela lahko brez ovir svobodno izmenjavalo, se bo mogla državna avtoriteta omejevati samo na vzdrževanje miru in najhujši vzrok vojn bo izginil z naše zemljine. Zbližanje evropskih držav je mogoče, če je za to volja. Zedinjene države Evrope se morejo uresničiti samo, če usmerijo narodi na znotraj in zunaj svoja pota v isto smer. Tak režim ne zmanjša avtoritete držav, marveč jo še poveča, ker soglašajo vsak državljan z njim prostovoljno. Že na tem

zborovanju Zveze narodov se je čutil ta idiom, o katerem pred dvajsetimi leti ni bilo slutiti. V sedanji dobi pa se mora naglo pojačiti, ker je sodelovanje narodov nujno.

Konferenca glede pomorskega razoroževanja se bo vršila jeseni, kakor domnevajo v Angliji in Zedinjenih državah. Konferenca se udeleži tudi Japonska. V Evropi se pojavlja nezaupanje v konferenco, češ, da hočeta Anglija in Zedinjene države uvesti hegemonijo v Atlantskem morju, kar pa ni verjetno, ker prav ti dve državi dobro čutita, kaj pomeni za narodno gospodarstvo, če se investira leto za letom milijarde za vojsko, to je v neproduktivne namene.

Kaj pravi filozof o svetovnem miru. Znani učenjak in filozof H. G. Wells je imel v Berlinu predavanje o svetovnem miru. Na tem predavanju je rekel: »Če hočemo priti do svetovnega miru, moramo pouk o zgodovini postaviti na drugačen temelj in do cerkve zavzeti drugačne odnose, da ne bo cerkev vedno služila kapitalističnemu režimu in njemu v prid netila sovraštvo med narodi.« — Tako trdi učenjak, filozof, ki nedvomno pozna razmere in naslanja svojo trditev na znanost. Realna zgodovina brez oboževanja trinogov, vojn itd. ter boj proti vzgoji, ki podpira ožji in širši imperijalizem, pripravlja svetovni mir.

Zopet »Heimwehr«. Francoski zunanji minister je pred kratkim v nekem govoru izrazil svoj dvom o faktilni razorožitvi Avstrije in potrebo, da se mednarodno nadzorstvo nad njo podališa, kajti vedno se čuje o oboroženih pohodih in napadih fašističnih »Heimwehr«-ov in o njihovi številni moči, o čemur pričajo tudi fotografije o lanskem pohodu v Dunajsko Novo mesto, ki jih ne morejo utajiti. »Arbeiter Zeitung« pa objavlja v zadnjih številkah serijo člankov, ki razkrivajo ozke stike avstrijske vlade, zlasti vojnega ministra s »Heimwehr«-i, katerim dajejo podporo v denarju in v orožju, tako, da so celo s plinskimi bombami opremljeni. Radi teh odkritij vlada med avstrijskimi vladnimi krogi precejšnja nervoznost.

Odredbo o odpiranju in zapiranju obratov je minister socialne politike dr. Drinković podpisal. Veljavna bo za vsa podjetja v državi, v kolikor se ne bodo sklenile med delodajalci in nameščenskimi organizacijami ugodnejše pogodbe. Naredba je plod znanih anket, pri katerih so bili delodajalski zastopniki jako arogantni.

Štiridesetletnica ženske obrtne šole v Ljubljani praznujejo te dni. Dne 3. decembra 1928 je minulo 40 let, odkar so bili otvorjeni prvi razredi. Šola je postala l. 1911. državna.

Bratko Kreft:

Človek mrtvaških lobanj.

Kronika raztrganih duš.

117

Profesor Kaves. Ko je vstopil, so nekateri najprej nekaj zašepetali, nato je Toni glasno ponavljal: »Živijo avtor!« Smeli po razredu in nato očetovska pripomba profesorjeva: »Prihranite si to za odmor!« Leo se je opravičil za zamudo radi klavirja, in razrednik je opravičilo sprejel. V velikem odmoru je vršelo po hodnikih. Profesorji so hodili po dvoje in se tiho pogovarjali o škandalu, ki se je zgodil sinoči v teatru. Leo je čutil iz njih pogledov njih misli in besede.

»Mogoče bo celo konferenca. Mogoče me še izključijo...«

Razven Janškota ni imel nihče »Nemoči« v rokah. Ne šolska ne državna cenzura. Ali ni to prestopok, na katerega se lahko konferenca nasloni. Nič zato. Boj je treba vojevati naprej. V tretji uri je napisal zaradi šopka opravičilno pismo narodnjaku Popoviču. Prosil ga je, da naj ne vzame njegove geste kot odklonilnost in nevhvaležnost. Tako je pač prišlo. Za priznanje se mu najlepše zahvaljuje, ne toliko zaradi šopka, tem več zato, ker je on eden izmed redkih starejših ljudi, ki ga je razumel. S tendenco je napisal delo. Opozoriti je hotel ljudi na borbe mladega človeka...

Popoldne je obračunal v gledališču. Blagajna je izkazala 3000 Din čistega dobička. Do zadnjega koticika — vse je bilo zasledeno. In je šel z denarjem k ravnatelju Novaku, blagajniku Dijaškega podpornega društva. Med potjo se je odločil, da ga bo

prekinil, če mu bo začel pridigati in moralizirati. Najprej računil in denar, nato pa lahko govori, kar hoče. Prijazno mu je ponudil stol zraven sebe. Pri štetju so se mu svetile oči, zakaj 3000 Din je bil velik dar v tem času, pa najsi ga je obrodila »Nemoč« ali karkoli. Leo je bil vesel, da ni začel najprej s pridigo. Ko sta obračunala, mu je dal hvaležno pisano potrdilo in se mu zahvalil za denar. Tudi roko mu je stisnil. Leo je že hotel oditi. Pa ga ni pustil.

»Sedite!«

Sedaj je Leo vedel, da bo nekaj prišlo. Ravnatelj si je prižgal cigaro.

»Veste, saj je vse lepo, to vaše stremljenje. Vsak mlad talentiran človek dela v mladosti »umetnost«. Ampak pri nas so pač slabi časi. Hm! »Nemoč!« — Naša publika pač ni za take reči. Saj veste, kaj so delali s Cankarjem. Ampak, Vuk, zakaj niste mesto Gospodinje postavili njeno hčerko na oder? To bi bilo vsaj bolj razumljivo. Kaj bodo take babe zapeljevale študente. Haha!« Gospod ravnatelj se je smejal skozi zobe.

»Saj Gospodinja ni tako stara.« Samo to je odvrnil Leo. Že po stopnicah pa je mislil: »To je torej moja napaka, moja nemoralnost, da nisem postavil na oder še bolj zapeljivega, sočnega, mladega telesa... O, gospod ravnatelj! V družbi me napada, se škandalizira, med štirimi očmi — pa tako kritiko...«

Zvečerilo se je že in lokalni napredni dnevnik je že izšel. Kupil si ga je med potjo v trafikki. Prva kritika. Napisal jo je urednik sam. Saj ga pozna. Suh, dolg človek. Zadnje dni je bil večkrat pri njem v uredništvu. Prijazen človek.

In piše, da so koncertne točke zelo dobro uspele, da je bil prolog živ, uporen, da so bile pesmi obeh žalostne, preveč žalostne za mladega človeka.

Z »Nemočjo« se je pečal podrobno. Drugi prizor je po dinamiki primerjal s Strindbergovo »Gospodično Julijo«. ... To je bilo vsekakor laškavo. Toda na koncu je prišel do presenetljivih zaključkov. Mlad človek je napisal to delo. Po literaturi jo je napisal in ne po življenju. Po življenju ga ni mogel napisati. Premlad je še. To je literatura...

Leo je obstal: »Lepo bi bilo, če bi bila literatura...« Živčni film je zagnal skozi njegove misli podobe Tonijev, Frančekov, Stanetov, Mirkov... itd. Mnogo jih je. Že popoldne je izvedel za dva slučaja. In baje se je pesniku Simonu Jenkotu na Dunaju pri tisti gospe, kjer je bil instruktor, podobno godilo...

Kritik mu je sicer priznal talent, odrekal pa mu je poznanje življenja, tudi idejo mu je izavrnil, rekoč: »Čez pet let bo mladi avtor mislil drugače. Ko bo prišel v življenje...«

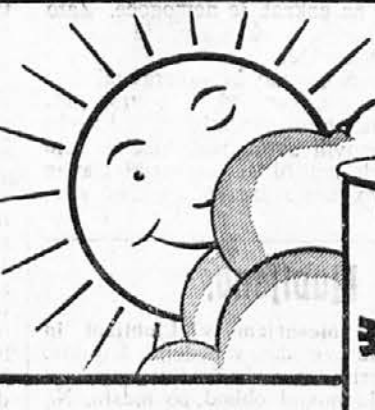
To je bila prva kritika. Drugi dan je izšla druga v lokalnem klerikalnem dnevniku. Prvi del — vse prav. Drugi del — »Nemoč« — odklanjamo. »Nemoč« je zanikala, ubila vse tisto, kar je povedal prolog.

»Oh, dlakocepci, kratkovidneži! Človek mora obračunati z gnolobo, da lahko gre v zdravje. Pokazati, odstreti mora zastore... Nič ne de.«

To še ni bilo dovolj. Ves teden se je govorilo in pisalo o »Nemoči«.

ZVEČER za namakanje

ZJUTRAJ za izkuhanje

ŽENSKA HVALA

TERPENTINOVO MILO

pa je pranje gotovo!

Zopet polemika med Mussolinijem in papežem. Mussolini je dal sedaj natisniti lateransko pogodbo, sklenjeno med Italijo in vaticansko državo. »Duče« pa je dodal temu uradnemu dokumentu kot uvod, oziroma predgovor, svoj znani govor, ki ga je imel v parlamentu povodom ratifikacije omenjene pogodbe. Papež se je takrat čutil prizadetega in je pri dveh prilikah Mussolinija zavračal, ker se je vmešaval v cerkvene zadeve ter razlagal bistvo cerkve in vere na svoj način. Papež pa sedaj zopet čuti potrebo, da zavrača Mussolinijeve trditve in zato je pisal svojemu tajniku kardinalu Gaspariju, kjer želi, da bi on primerno zavrnil Mussolinija, kar je slednji storil s tem, da je ponovno objavil oba papeževa govora. Ja, avtoriteta hoče biti nad avtoriteto!

Na Grškem stavkajo delavci v pomorskih lukah. Lastniki nakladališč so zato najeli neorganizirane stavkokaze. Med stavkajočimi in stavkokazi je v Pireju prišlo do pravcate bitke, tako, da je morala posredovati policija in vojaštvo in je bilo precej oseb na obeh straneh težje in lažje ranjenih.

Vojna na vzhodu? Alarmantne vesti, češ, da so ruske čete vkorakale v Mandžurijo v odgovor na to, da je nankinska vlada zaprla ruski konzulat v Harbinu, se iz Moskve kot neresnične dementirajo.

Pleme Kurdiv v Turčiji se je zopet uprlo v okolici Vana in Erzeruma in ima turška vlada dosti posla z njimi.

Rockefeller mlajši obišče Rusijo. John E. Rockefeller mlajši obišče meseca julija Rusijo. Petrolejski kralj gre v Rusijo, da poizkusi sporazumno s sovjeti urediti razmere na petrolejskem trgu ali vsaj doseči sodelovanje z rusko petrolejsko industrijo. Ker bo Rusija potrebovala kapital pri svojem gospodarskem programu, je verjetno, da sklene kupčijo z ameriškim milijarderjem.

Klara Zetkin izključena. Klara Zetkin je napisala ostro kritiko proti Stalinovi politiki. Nemško zastopstvo v komunistični internacionali je zaradi tega predlagalo, da se jo izključi iz komunistične stranke in iz strokovne internacionale.

Predsednik. Soproga predsednika Zedinjenih držav, gospa Hooverjeva, je povabila soprogo zamorskega poslanca v vladno palačo k sebi na čaj. V treh zveznih državah je nastalo zaradi tega veliko razburjenje. Zakonodajni zbori v Teksasu, Floridi in Vašingtonu so že protestirali proti tej vplivnosti gospe Hooverjeve. Demokratski senator v Vašingtonu je rekel, da naj predsednica ne pozabi, da se ima zahvaliti tudi južnim državam, da prebiva začasno v Beli hiši. — S tem je označena duhovitost »demokratskih« Američanov.

Mehika in Vatikan. Med Mehiko in Vatikanom se je dosegel sporazum. Mehika sklenjenih zakonov ne bo izpremenila, marveč je samo dovolila, da se sme duhovništvo, ki je l. 1926. zbežalo, vrniti v svoje župnije in cerkve. Mehikanska država je namreč sprejela zakon o ločitvi cerkve od države ter zaplenila del veleposestev proti odškodnini, kar je potem povzročilo krvavo revolucijo, ki je trajala dve leti in so jo vodili pobožni dostojanstveniki v interesu cerkve in veleposesti.

Zaradi Madžarske se Mala antanta na vse pretege posvetuje v Belgradu, v Pragi in Bukarešti. Ru-

munijska, ki se najbolj razburja, bo obvestila o nastopanju Madžarske tudi Zvezo narodov.

Pruska vlada je sklenila z Vatikanom »cerkveno pogodbo« (ne konkordat v običajnem smislu). K temu jo je napotilo dejstvo, da so Bavarska in neke druge katoliške province nameravale sicer skleniti vsaka svoj poseben konkordat, kar bi odnošaje osrednje nemške vlade napram Vatikanu še bolj kompliciralo. Zato je sklenila nemška vlada s cerkvijo posebno pogodbo, ki velja za celo državo. Pogodba vsebuje medsebojne finančne obveznosti in razdelitev cerkvenih provinc. Pri imenovanju novih škofov si pridržuje vlada pravico veta. Šolstvo se v tej pogodbi sploh ne omenja in ostane slej ko prej svobodno. Verski pouk se vrši le na zahtevo prizadetih občanov. »Slovenec« to novico z velikim zmagoslavjem razglasa, pa če bi bili vsi konkordati taki, bi bili tudi mi zadovoljni. Enako je tudi veselje nad izmiritvijo med mehiško vlado in cerkvijo precej kislo, ker jasno predstavlja kapitulacijo klerikalizma pred vladino odločnostjo. Dokler je še cerkev upala, da ji bodo od nje nahujskani in plačani vstaji priborili nazaj privilegije, je bila nepomirljiva, ko pa je vse skupaj vzel vrag in frama-

zonski Calles, so se pa radi začeli pogajati. Sedaj bo menda mir.

Častni doktor ljubljanske univerze je postal dr. Danijo Majaron. Slavnostno promoviranje se izvrši danes ob 11. uri na slavnostni seji.

Kuga v Egiptu. V gornjem in spodnjem Egiptu se kuga silno razširja.

Velikansko gledališče. V mestu Atlantic City v Ameriki se gradi gledališče, ki bo imelo prostora za 40.000 gledalcev, na odru bo pa lahko 1500 igralcev hkrati igralo.

Prosluli pučist Pabst, vodja avstrijskih heimverovcev, je baje dobil od kitajske nacionalne vlade povabilo, naj bi prišel mesto umrlega nemškega obersta Bauerja na Kitajsko kot vojaški organizator in svetovalec. Pabst je odgovoril, da naj počaka naj še par mesecev, da zamore popreje v Avstriji »napraviti red« in zavzeti s svojimi fašisti rdeči Dunaj. Zdi se nam, da bodo Kitajci potem lahko dolgo čakali na svojega svetovaleca.

Kot moč in dan je razlika, ako ne rabite raznih poceni sredstev za pranje, ampak vzamete ŽENSKO HVALO in SCHICHTOVO TERPENTINOVO MILO. — Poglejte naš današnji oglas!

Za tiskovni sklad so darovali: F. S. Din 10, Sportna in kulturna društva Maribor Din 313.— Iskrena hvala. Sodrugi posnemajte!

Še o fabrikaciji muškateleca.

Pred kratkim so bili pred okrajnim sodiščem obojeni člani načelstva »Osrednje štajerske vinarske zadruga« radi potvorenja vina na ta način, da je fabricirala »muškateleca« s pomočjo bezgovega cvetja. Navadno vino se je tedaj umetno pretvorilo v dišeči muškatelec, ki je pri nas delikatesa, ker se pristnega vina te vrste silno malo pridela in je isto zelo drago. Med kaznovanimi odborniki sta tudi dva katoliška duhovnika in sicer katehet Rezman in pa kaplan ter občinski svetnik Hraščelj. Ker nam je vetrič slučajno zapljal na mizo »Slovenca« iz l. 1927, ki opisuje vrline gornje zadruga ter vabi vse zainteresirane kroge — tako producente kakor tudi konzumente, naj se samo in edino poslužijo te zadruga, »ki nudi garantirano pristno blago«. Ako primerjajo čitatelji »Slovenčev« poročilo z delovanjem gornje zadruga, tedaj se jim pokaže v žarki luči klerikalna morala.

Sicer se kapitalizem in morala izključujeta, toda klerikalna podjetja se poslužujejo plašča svete vere, ki odvrača vsak sum od sebe, kajti naše dobro ter vemo ljudstvo vendar ne more misliti, da bi se ga moglo tam goljufati, kjer sodelujejo ne le krščanski mošje, marveč celo duhovniki. Da, to slepo zaupanje ljudstva v klerikalno pristnost, zaradi vere, je prineslo klerikalcem velikanske dobičke, je prineslo klerikalizmu moč, ki jo zlorablja. Iz omenjenega članka je razvidno, da je sam Hraščelj predlagal, da se naj doseže patent, s katerim se naša vina zavarujejo kot pristna. Da in kdo bi naj bil mislil, da se bodo ti ljudje v kratkem času morali zagovarjati kot fabrikanti muškateleca, ki so zadali zadrugi najhujši moralni udarec, kajti v zadruga do danes ni še nikdo sumil. Ako je bilo vino slabo, tedaj se je kvečjemu sumilo gostilničarja, v nobenem slučaju pa ne zadruga! Zadruga je posredovalec med producentom in konzumentom, katere naloga je, skrbeti za to, da dobe konzumenti pristno blago; zato je v blago, ki gre skozi roke zadruga, več zaupanja kot pa v ono, ki gre skozi roke privatnih spekulantov.

V predmetnem slučaju pa je zadrugištvu težko kompromitirano. »Slovenec« članek priobčujemo zato, ker je karakterističen nad vse in ako primerjamo ta članek z dejstvi, ki so bila v sodni dvorani iznešena in dokazana, tedaj vidimo, kakšen je klerikalizem na zunaj in kakšen je na znotraj, to je v — teoriji in praksi. Dobro bo,

ako si naši čitatelji ta članek shranijo, ker bo še dobro prišel!

Položaj vinogradnikov.

Občni zbor Osrednje štajerske vinarske zadruga v Mariboru.

Maribor, 29. decembra 1927.

Načelnik zadruga Robert Košar, veleposestnik in vinogradnik v Sv. Bolfenku pri Središču je podal uvodoma oris splošnega položaja vinogradništva. Meja z Avstrijo je zaprta, za naše vinogradništvo je to težka preizkušnja. Skrb naših zastopnikov bodi, da se omogoči zopet odprodaja vina v Avstrijo. Nujno je, da dobi zadruga svojo klet v Gradcu. Gostilničarji zaradi visokih stroškov ne morejo direktno kupovati, saj znaša za en vagon do 48.000 Din stroškov, poleg tega pa nihče rad ne kupi celega vagona vina. — Oblastna skupščina je naložila nov davek na vino. Obl. skupščina mora delovati, nimamo nič proti temu, samo eno zahtevamo: oblastna skupščina podpri zato naše vinogradništvo, posebno naše vinarsko združništvo. — Istočasno pa je treba povdariti, da se naj vinski zakon začne izvajati kar najstrožje. Dalmatinski petijot mora prenehati nositi ime vina. Znano je, da je samo na Split prišlo 800 vagonov sladkorja za — petijot. Zahteva naj se najstrožje vinska kontrola. — Pridružuje se protestu oblastne skupščine glede § 69. v fin. zakonu.

Baza, na podlagi katere zadruga mora procvitati, je že prekoračena. Da pa se prodaja vina še bolj pospeši, je potreba več zavesti pri naših ljudeh, saj zadruga nudi več kot druge vinske trgovine, ker nudi konkurenčno ceno in garantirano blago. — Osrednja štajerska vinarska zadruga je danes v vinski trgovini na vplivnem mestu, pa bi lahko bila še bolj, če bi vsem bilo jasno, da je to delo zadruga — osamosvojitve vinske trgovine, ki jo naj dobe v roke vinogradniki sami. Osrednja štajerska vinarska zadruga združuje danes vse manjše vinarske zadruga razven one v Ivanjokovih in poleg tega večje število postrtovovalnih in uvidevnih zadrugarjev. Željeti pa je, da se naši vinogradniki vsi na splošno zavedajo, da samo potom zadrugištvu morejo rešiti vinsko krizo.

Bilanca kaže, da je zadruga uspešno delovala. — Prometa je bilo nad devet milijonov dinarjev. V nadzorstvo je bil

izvoljen narodni poslanec g. Pušenjak in jarenski župan gospod Štarl.

Na predlog člana J. Hraščelja je občni zbor sklenil, da naj načelstvo zadruga v zvezi z drugimi faktorji doseže, da se štajerska vina zavarujejo z varstveno izvozno znamko. Dejstvo je namreč, da se prodaja po Sloveniji in drugod mnogo vina pod štajerskimi firmami kot Ljutomerčan, Jeruzalemčan, Pekičan itd., pa niti od daleč ni štajersko vino. Ustvariti je treba do kakih pet vrst štajerskega vina, ves promet vinske trgovine naj vinogradniki usmerijo potom svojih zadrug, ki edino bodo mogla očuvati našemu vinu njegov sloves. Občni zbor je ta predlog sprejel in upati je, da bo v kratkem mogoče zadevo urediti.

Zato je umesten poziv vinogradnikov: »Združite se v zadruga in boste sami — vinski trgovci s svojim blagom in bo vaše blago uživalo svoj sloves še nadalje in imelo tudi svojo ceno!«

Gostilničarji, pozor! Če hočete točiti dobro vino, obrnite se na Osrednjo štajersko zadrugo v Mariboru, Meljska c. 10, ki ima v zalogi veliko množino starega in novega vina svojih članov vinogradnikov iz Slovenskih gor, Ljutomerskega okoliša in Haloz. Prepričajte se osebno v njeni zadrugi kleti.

Kultura.

Recitacijski zbor berlinskega Ljudskega odra. Berlinskemu Ljudskemu odru (Berliner Volksbühne) se je priključil recitacijski zbor, ki goji obenem tudi ritmiko. Vodita ga Karl Vogt in Berta Trümpy. Mladina se je zbrala tu v resnično idealno skupnost, da bi sodelovala pri zgradbi nove družbe. Po težkem poklicnem delu se zbira zvečer in se uči; za svoje delo ne dobi nikake plače. Tej mladini je tuje vsako veseljačenje in hoče služiti, polna navdušenja, samo veliki in pravični stvari. Zbor je priredil pred kratkim v gledališču na Bülowplatzu nastop. Predvajali so zborno igrano Loba Franka »Križarska vojna strojeva«. Žal, pa je tu vložila mladina mnogo truda za manj vredno stvar. Frankovo delo ne upošteva namreč vseh izraznih sredstev zboru in je tako nejasno, da je mogoče razumeti njegovo vsebino (borba mase proti stroju in zmago svobodnega človeka nad njim) samo s komentiranjem, natisnjenim na programu. Tudi poizkus, da bi povečali vpliv z filmskimi vložki — kot dela to Piscator — se ni posrečilo. Razen tega je predvajal zbor dve sceni iz starejših igr Bruna Schönlacka »Razdvojeni človek«, dalje Kurta Borka »Naša je zemlja«; dve proletarski pesmi pa so tolmačili z ritmiko. V poslednjih točkah, ki so mnogo boljše, je dosegel zbor prav lepe uspehe. Kljub nekaterim pomanjkljivostim je bil ta nastop velik dogodek. Ko pa je zadenela pesem: »Bratje, k solncu, k svobodi!«, tedaj smo čutili vsi, kako je vzvalovalo v mladih telesih hrepenenje milijonov po svetlobi in življenju. Novi evangelij za zemeljsko srečo vseh zahteva tudi lastno obliko svečanostnega kulta. V delu te verne mladine gledamo kal in prve početke nove svečanostne kulture, ki bo nekoč družila svobodne in enakopravne ljudi k skupnemu veselju. — Heinz Lueddecke, Berlin.

Mladinska revija »Svobodni duh« (Der Freie Geist). V vestfalskem mestu Rheinu je začel pred kratkim izhajati bojni in zelo simpatični mesečnik »Svobodni duh«. Mladini in strastni ljudje so se zbrali tu pod zastavo »Mlade fronte« in so ustanovili ta mesečnik, ki se bojuje za svobodo ustvarjanja in življenja. Obsega članke o politiki, vzgoji, književnosti in gledališču in veseli moramo biti odkritosrčnosti in brezobzirnosti, s katerima pove ti mladina svoje mnenje. Mogoče se ni vse logično fundirano in formulirano. Toda predprava mladine je, ne biti moder, temveč temperamenten in bojevit. Časopis izdaja Hans Isenbeck. — Heinz Lueddecke, Berlin.

Kongres nemških delavskih pevskih društev v Münchenu.

Dne 17. t. m. se je vršil v Münchenu sedmi kongres delavskih pevskih društev Nemčije. Udeležilo se ga je nad sto delegatov iz držav in zastopniki delavskih pevskih društev iz Avstrije, Švice, Čehoslovaške, Ogrske, Alzacije-Lorene in iz Amerike. V imenu socialnodemokratske stranke Nemčije je kongres pozdravil državni poslanec s. Henrich Schulz, ki je

Član „Cankarjeve družbe“

bo vsak organiziran sodrug in sodružica. Zaupniki, ki ste dobili bloke, ali jih imate že izpolnjene? Pišite po druge. — Cankarjev spomenik postavimo velik — zato bodite vsi člani.

povdarjal veliko važnost in zaslug delavskih pevskih društev za osvobodilno gibanje proletarijata. Kongres je z minutnim molčanjem stoji počastil spomin onih delavcev, ki so padli za svobodo v Münchenu v bojih leta 1919.

Poslovno poročilo je podal predsednik zveze s. Fehsel, ki je konstatiral mogočen napredek zveze, ki združuje danes 5064 pevskih društev z nad četrt milijona člani. Zveza izdaja svoje glasilo v mnogo nad stotisoč izvodih. Zvezno založništvo muzikalij se je nad vsa pričakovanja dvignilo, tako, da je že danes resen konkurent meščanskim muzikalnim založništvom in na najbolj poti k socializiranju muzikalnega trga. Vendar — povdarja govornik — pri vsem tem niti najmanj ne prikrivamo našega proletarskega značaja in socialističnih tendenc, kajti, dobra tretjina v naši založbi izišlih muzikalij je izrazito tendenčna in borbena.

Sodrug Alfred Guttman se je kot umetniški svetovalec zveze s toplimi besedami spominjal letos umrlega profesorja Siegfrieda Ochsa, kateremu se ima zveza mnogo zahvaliti za svoje umetniške kvalitete.

Zvečer istega dne so bili delegatje kongresa gostje mesta Münchena.

Ko čitamo taka poročila, nam nehoti stopijo pred oči naše revne razmere. Kje smo še mi? Sicer imamo tudi pri nas »Savez radn. pevskih društev«, vendar je to premalo. Po našem mnenju bi bilo bolje, če se vstvari za enkrat samo zveza delavskih pevskih društev Slovenije. Če pristopijo tej zvezi vsa naša delavska društva, bi bila dana možnost, da začno z združenimi močmi izdajati slovenske muzikalije, primerne za delavska pevstva in da nam oskrbe končno tudi prepotrebno delavsko pesmarico, ki je še danes nimamo, dasi so naša društva že po 30 in več let stara. Najlažje bi se to oživilo v okviru naše kulturne matice »Svoboda«, kot samostojna pevska podzveza. Društva, ki k tej podzvezi pristopijo, obdrže svoja imena in avtonomijo, plačajo samo malo članarino za potrebe podzveze. Obenem bi dobili s tem tudi takoj svoje glasilo »Svoboda«, ki bi stalno dajala del svojega prostora na razpolago za poročila podzveze.

Savez brez praktičnih koristi je nepotreben, da bi pa s svojimi skromnimi sredstvi mogli izdajati muzikalije in glasilo kar v treh jezikih na enkrat, je nemogoče. Zato naj skrbi najprej vsak zase; idejno pa ostanemo itak združeni.

O tem predlogu naj bi razpravljali prihodnji občni zbor Saveza, ki se bo vršil julija meseca v Mariboru. Hrvatje in Srbi naj bi si enako ustanovili svoje podzveze in šele na podlagi teh naj bi se ustvarjal Savez za celo državo, kot reprezentant pred svetom.

Ljubljana.

Delavcem - kolesarjem v Ljubljani in okolici. Na Zadrugi dan v nedeljo, 7. julija, nameravajo prirediti zadrugne organizacije v Ljubljani slavnostni obhod po mestu. Na čelu sprejeda naj bi vozili okrašen delavski kolesarji. Zato prosimo vse delavce, ki posedujejo kolesa ali bi si jih lahko za ta dan izposodili, da prijavijo svoj naslov tajništvu Konzumnega društva za Slovenijo, Ljubljana VII, Zibertova ulica. Najbolje je, če popišejo zaupniki po posameznih tovarnah in delavnicah vse kolesarje in pošljejo na skupni listi njihov seznam na zgoraj označeni naslov.

Maribor.

Naše krušne cene.

Odgovor gosp. obč. svetniku Weixlu.

V zadnji seji mariborskega občinskega sveta je predsedujoči podžupan g. dr. Lipold poročal o nekem sporazumu med predstavniki mestne občine in zadrugo mariborskih pekovskih mojstrov glede novih krušnih cen. Pri navajanju novih cen kruhu, sem podpisani napravil medklis, da je cena belemu kruhu 4.50 Din, še vedno previsoka, ker je na jugu države, to je v Banatu in tudi v Beogradu, kruh za cel dinar cenejši kot v Mariboru. Nato je vstal g. obč. svet. Weixl, prišel k moji klopi ter rekel: »Ali ne veste, da stane prevoz enega kilograma moke iz Banata do semkaj 1.50 Din.« Jaz sem g. Weixlu odgovoril, da to ne drži, dasi nisem točno vedel, koliko stane prevoz. Pripomnil pa sem, da se bom takoj prihodnjega dne informiral. Sedaj sem v položaju pojasniti ne le gospodu Weixlu, ki je predsednik trgovske organizacije, marveč celokupni javnosti, da ni niti približno prav, kar trdi g. zastopnik trgovskega gremija, da bi namreč stal prevoz moke, oz. žita, 1.50 Din za kilogram, marveč da v resnici stane prevoz enega desetonskega vagona moke iz Sombora do Maribora 3575 Din, to je za en kilogram 0.35% para. Tedaj namesto poldrug dinar komaj nad tretjino dinarja! Sem trdno prepričan, da je

g. Weixlu to dobro znano in da je tedaj trdil nekaj, kar je bilo proti njegovemu najboljšemu prepričanju. Toda neoziraje se na trditve g. Weixla, hočem tu enkrat javno postaviti vprašanje vsem, ki se jih tiče, tako konzumentom, kakor pekovskim mojstrom ter vsem javnim organom: **Zakaj torej moramo mi v Mariboru plačevati kruh za cel dinar dražje kakor se ga plačuje v Beogradu in v ostalih južnih mestih.** Poleg tega pa kruh ne sestoji iz same moke, ki se jo mora dovažati semkaj, ampak sestoji tudi iz 30% vode, ki je ni treba dovažati, ker jo imamo tukaj, vsled česar se razlika še bolj zmanjša. Jaz se tedaj ne strinjam s tistim dogovorom ali sporazumom, ki ga je napravil ne vem kdo v imenu mestne občine s peki, kajti občinski svet nima nobenega aprovizacijskega odseka ali odbora kot ga je imel svoječasno in kot ga imajo druga mesta še danes. Mogoče, da v tako — za celokupno prebivalstvo — važnih zadevah zastopa mestno občino samo župan ali mestni svet, tega jaz ne vem. Občinskemu svetu se take stvari komaj poročajo, a kaj še, da bi isti hotel stvar jemati v lastne roke. Fakt je, da se mariborskim pekovskim podjetnikom — vsaj gotovemu delu — sijajno godi in postajajo ti od dne do dne bogatejši, da sistematično nakupujejo hiše in da dajejo svojim hčeram sijajne dote. To bodo drugi še bolje vedeli kot jaz. Seveda so pomočniki kljub temu slabo plačani in je tu ali tam kakšen Nemanč skrahiral zaradi konkurence ali pa iz drugih znanih vzrokov. Ako ne bi hotele poklicane oblasti v tem oziru ničesar ukreniti, da se namreč konzumenta bolje zaščiti in da se cene moki in krušnim izdelkom določijo take, ki bodo odgovarjale, vpoštevajoč faktično prevozno razliko, onim v južnih krajih, kjer menda peki tudi ne delajo zastoj, tedaj bo naloga pred vsem konzumentov samih, da si vstvarijo lastno zadrugo na široki podlagi. Pred vsem bi bila mestna občina poklicana, da ustanovi mestno pekarno, toda tega ne bo storila toliko časa, dokler bodo posedujoči krogi imeli tako močno interesno zastopstvo v obč. svetu kot ga imajo danes, oziroma, dokler ne bo imela občina polne avto-

nomije. Mi tedaj plačujemo kruh najmanj za 75 par pri kg predrago.

Andrej Bahun, občinski svetnik.

I. kongres Saveza delavskih, pevskih, dramatskih i umjetniških i glasbenih društev, ki bi se moral vršiti dne 30. junija 1929 ob 9. uri dopoldne v prostorih »Ljudskega doma«, Ruška cesta 7, Maribor, se vrši ob istem času dne 14. julija 1929.

Opekarski delavci, pozor! Za opekarno na Dolenjskem potrebuje Borza dela 40 delavcev. Plača je v akordu, in sicer 150 Din za 1000 gotovih komadov.

Tvornica železniških vozov v Franciji sprejme potom Borze dela 24 pomožnih delavcev, ki so bili že kedaj zaposleni v sličnih tovarnah. Interesenti naj se javijo pri Borzi dela v Mariboru.

V Hercegovini dobi službo v mlinu strojnik, ki je v vseh vseh popravil pri Diesel-motorjih.

Tvornica orožja v Srbiji potrebuje 3 železostugarje in 3 ključavničarje za orodje. Urna plača 7—9 Din.

Mestno kopališče ostane tekoči teden radi snajenja parnega kotla zaprto.

Poziv sodrugom pevcem in sodružicam pevkam! Pevski odsek »Svoboda« v Mariboru se pripravlja za daljše pevške izlete, in sicer letos po Sloveniji ali na avstrijsko Koroško (Celovec, Beljak), leta 1931. pa se udeleži mednarodne delavske olimpijade na Dunaju. V to svrhu se je ustanovil poseben potni sklad. Ker bodo uživali ugodnosti iz potnega sklada samo pevcu in pevke v daljšim članstvom, vabimo vse sodruge in sodružice, ki imajo veselje za petje, da že sedaj pristopijo v naš zbor, da bodo tako lahko tudi oni sodelovali pri izletih. Prijave se sprejemajo vsak četrtek ob 8. uri zvečer v »Ljudskem domu«, in sicer samo do 15. julija 1929, ker se s tem dnem prične za pevce teoretična šola. Teoretično šolo smo dosedaj pogrešali. Ker pa je osnovno znanje glasbene teorije predpogoj za napredek zbora, se bo v bodoče tudi temu pouku posvečalo stalno pažnjo. — Delavci, delavke! Odzovite se našemu pozivu! Pomagajte pri ustvarjanju delavske pevske kulture! Dobrodošel je vsak glas: sopran in alt, kakor tenor in bas.

Sodružice in sodrugi!

Kupujte samo pri tvrdkah, ki oglašujejo v »Delavski Politiki«

PERILO

največja izbira in izredno nizke cene

Tvorniška zaloga samo Glavni trg 11.

Specijalna zaloga **nogavic, oblek, čevljev, samovoznic** itd. v najlepši izbiri

J. KARNIČNIK, Glavni trg 11.

KIS ZA ULAGANJE

JAKOB PERHAVEC, MARIBOR, GOSPOSKA ULICA 19, tovarna za izdelovanje dezertnih vin in sirupov.

MALA NAZNANILA.

I^a gonilne jermene

za mline, žage in tovarne v vsaki širini dobavlja in ima v zalogi po najnižji dnevni ceni Ivan Kravos, Maribor, Aleksandrova cesta 13.

Produktivna zadruga mizarjskih mojstrov

R. Z. Z. O. Z.

Maribor, Vetrinjska ulica 18.

Mobilije. Lastna izdelava vseh vrst pohištva od navadne do najfinije izdelave, iz mehkega, trdega, kakor tudi iz eksotičnega lesa, po znatno znižanih cenah, zelo solidno in dobro delo. Ena leto garancije. **Samo pri Produktivni zadrugi mizarjskih mojstrov, Maribor, Vetrinjska ulica 18.**

Tvornica štamplik

In prodaja v to stroko spadajočih potrebščin

T. Soklič

Maribor, Aleksandrova c. 43.

Važno za vse!

Vsakovrstna popravila šivalnih in pisalnih strojev, gramofonov, otroških vozičkov, dvokoles in motorjev, emajliranje in poniklanje. Shranjevanje dvokoles in motornih koles čez zimo, vse to nudi in izdeluje mehanična delavnica

JUSTIN GUSTINČIČ, MARIBOR
Tattenbachova ulica 14.

I. MARIBORSKA DELAVSKA PEKARNA R. Z. Z. O. Z.

Ustan. 1898

MARIBOR, TRIAŠKA CESTA ŠTEV. 36—38

Telefon 324

Prodajalne v Stomškovi ulici šte. 2 in na Glavnemu trgu šte. 18

Moderno in higijensko urejena pekarna. — Priporočamo vsem organiziranim delavcem in delavkam naše okusno pecivo v polni teži. Ozirajte se pri zahtevanju pečiva iz Delavske pekarnice pri vseh prodajalcih pečiva na zavarovalno znamko D. P.

Elektrotehnična delavnica

PRATTES & TRABI,

Maribor, Vodnikov trg št. 3.

Popravila vseh vrst električnih strojev in aparatov, novo ovijanje sežganih elektromotorjev, dynamo-strojev, transformatorjev itd. Lastna preizkuševalnica, točna in kulantna postrežba, zmerne cene, nakup in prodaja porabljenih motorjev in dynamo-strojev.

Enkratna ponudba.

Vsakdo, kdor za pol leta, t. j. za čas od 1. aprila do 30. septembra naroči ali pa obnovi naročnino za Radlowelt, dobi po svoji volji eno izmed tukaj navedenih treh knjig od Hans Günther u. Dr. P. Stuker in sicer: Radioexperimente, Mk 3.80; Radio-technisches Lexikon, Mk 3.60; Wo steckt der Fehler? Mk 4.— zastoj! Naročite se še danes! Samo oni abonenti imajo pravico do premije, ki pošljejo naročnino do 10. IV. in 1 S (šiling) za pošto in zavojnino.

Kovčki za potovanje,

torbice iz usnja, listnice, denarnice, gamaše, nahrbtniki v veliki izbiri in po najnižji ceni pri Ivan Kravos, Maribor, Aleksandrova cesta 13.

Ali ste že krili?

svoje potrebe v tiskovinah

Dobavljamo vse tiskovine v prvovrstni izpeljavi in po najnižjih cenah za vsa društva, industrijo, trgovine, pisarne itd.

Ljudska tiskarna d.d.

Maribor, Sodna ulica št. 20

Ali ste že preizkusili „PROJA“ ječmenovo kavo?

Dobliva se jo povsod. Dobliva se jo povsod.